

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

109164

A. Bezenšek:
Tržestvena reč.
1897.

DOMINIK BEZENŠEK

LJUBLJANA

2

DOMINIK BEZENŠEK
LJUBLJANA

ТЪРЖЕСТВЕННА РЪЧЪ

ДЪРЖАНА ПРИ

ОСВѢЩАВАНИЕ ЗНАМЕТО

НА

ПЛОВДИВСКОТО ПЪВЧЕСКО ДРУЖЕСТВО

на 21-й Септември 1897 г.

ОТЪ

Прѣдсѣдателя

АНТОНЪ БЕЗЕНШЕКЪ

Издание на книжарница „ПЧЕЛА“.

ПЛОВДИВЪ

ПЕЧАТНИЦА — „НОВА-ЗАРЯ“.

1897

109164

109164

LC 3233 / 1959

500

DOMINIK BEZENŠEK
LJUBLJANA

*Ваше Високо Пръосвященство, Уважаеми
Госпожи и Господа!*

Знамето, което днесъ освѣщаваме е символъ на сдружаване: то означава съ-принадлѣжностъ на нѣколко лица и тѣхното сгрупирване въ една цѣлостъ. Знамена съ такава символично значение бѣха извѣстни вече на най-старитѣ народи въ военни и мирни врѣмена.

Знамето играе особено важна роль въ армията, често пѣти то рѣшава съдбата на цѣлата армия. Ако би да се загуби знамето въ едно сражение, съ това се загубва и честъта. За това се защитава знамето всѣкога съ най-голѣмата енергия и съ рискъ на живота.

Знамето е гордостъ за всички, които се сдружаватъ подъ него. Почитаемитѣ господа членове на нашето Пѣвческо Дружество, които сж сдружени чрѣзъ хармонията на пѣнието, ще послѣдватъ съ гордостъ това знаме, като външенъ прѣдставителъ на тѣхното сдружаване и

ще гледатъ на него като на символъ на дружественно съгласие.

За това е тържественъ денътъ на освѣщаване знамето; този денъ трѣбва да се счита въ бждще като празникъ на дружеството и трѣбва да се празнува тържественно всѣка година.

Когато Викторъ Хюго пътувалъ прѣзъ града Вианденъ (въ Люксембургско), посрѣщна го Пѣвческото Дружество „La Lyre ouvroière“ корпоративно и го поздрави съ една прѣкрасна пѣсенъ. На това Викторъ Хюго поблагодари на събранитѣ и пѣвци съ една прочувствена рѣчь, въ която направили особно впечатление слѣдующитѣ думи:

„Вашето привѣтствување, господа, ми е твърдѣ приятно. Вий сте хора работници отъ нивитѣ и отъ фабрицитѣ, а помежду васъ виждамъ и мъже по науката — виждамъ мнозина учители. Това е единъ хубавъ сборъ, това дружество е образецъ на сжщинската чловѣческа група, която се състои отъ *материи* и *морали* работници и която чрѣзъ обаятията на работата и на мисълта включава въ себе си цѣлата цивилизация.“

Да присъжтствуваше Викторъ Хюго днесъ тукъ на нашето тържество, той щѣше да искаже навѣрно сжщитѣ думи. И тукъ има събрани материални и морални работници, има военни и цивилни, има учители и чиновници; тѣ се срѣщатъ съ работници отъ нивитѣ и отъ фабриkitѣ, съ търговци и занаятчи да образуватъ единъ хубавъ сборъ—едно достойно дружество. Селени и работници, писатели и художници, тѣ всички въ сжщностъ извършватъ едно и сжщо нѣщо: тоже и писателя оре браздни, както селенина пѣе пѣсни; писательтъ оре твърдата чловѣческа почва, неговото орало е неговия умъ, а селенина пѣе както пѣе *народътъ*, неговата пѣсенъ е и наша пѣсенъ. За това ний много добрѣ се съгласяваме и взаимно се обичаме.—Такъвъ единъ сборъ, такова едно дружество счита справедливо Викторъ Хюго и съ него всѣки мислящъ чловѣкъ за *образецъ на чловѣческата група*, която—спорѣдъ собственитѣ му думи—чрѣзъ „*обятията на работата и мисълта*, включава въ себе си *цѣлата цивилизация*.“

Нашето дружество брои по-горѣ отъ 200 члена. Има помежду ни г-да офицери, има г-да граждани съ различни звания и професии. Въ списъка на нашитѣ членове ще намѣрите висши и низши чиновници, доктори и адвокати, учителки и учители, търговци, занаятчии и пр. Нѣма въ града съсловие, което да нѣма прѣдставители въ нашето дружество. А това е единъ „образецъ на сѣщинската челоуѣческа група,“ и съдържа въ себе си пълна гаранция за животъ и на-прѣдѣкъ.

Символа на работата е оралото, а символа на пѣнието е *лирата*, каквато виждаме на нашето знаме отъ едната страна.

Отъ другата страна украсява нашето знаме гербътъ на града Пловдивъ. И така трѣбва да бжде: нашето дружество се нарича „*Пловдивско Пѣвческо Дружество*“.

Този градъ е дѣйствително примѣръ на на-прѣдѣкъ, той е даже една миниатурна картина на всеобщата история. Всѣка педя земя, на която стоимъ е класическа; всѣка скала, която виждаме въздигната прѣдъ насъ си има своето историческо

значение; всѣко тепе, на което е рас-
положенъ града, би могло да ни расказ-
ва за голѣми и важни събития, които
ставаха тукъ наоколо въ Тракийската
равнина въ стария, срѣдния и новия вѣ-
кове.

Повече отъ 2200 години се минаха
отъ построяването на този градъ. Стари-
тѣ Тракийци и Римляни бѣха нѣкогашни-
тѣ му господари едни подиръ други. Въ
извѣстни периоди Пловдивъ бѣше цвѣ-
тущъ градъ, до гдѣто дойдоха въ III-й
вѣкъ подиръ Рожд. Христово Готитѣ и
въ V-й вѣкъ Хунитѣ, та го упостошиха.
По-сетнѣ дойдоха колонии отъ Арменци и
Асирийци и се заселиха тукъ, а въ X-й
вѣкъ прѣзъ врѣмето на Царь Симеонъ
го завладѣха *Българитѣ*. Тѣ задържаха
Пловдивъ съ малки прѣкъсвания, до като
навлѣзоха Турцитѣ въ около 1370 година.

Дѣйствително, това е една буйна исто-
рия и този краткъ исторически очеркъ
ни прѣдставлява една тежка „борба за
сществувание“. Съ каквото е възнагра-
дила природата този градъ, това му от-
нимаха отъ врѣме на врѣме неприяте-
литѣ. Тѣ пристигваха веднажъ отъ сѣ-

веръ, другъ пжтъ отъ югъ, веднажъ отъ истокъ, другъ пжтъ отъ западъ, прѣвзимаха тия тепета, построяваха на тѣхъ високи кули и яки крѣпости въ които живѣяха охотно, когато народътъ наоколо е трѣбвало да работи съ зной на челото за своето препитание. На скоро хвърлиха тѣ поглѣда върху хубавата околностъ и изяждаха каквото е порастнало по нивитѣ, обираха лозята и устошаваха горитѣ. Петъ вѣка се изменяха въ отчаянни борби, въ най-трудни врѣмена, при най-тежки обстоятелства.

Не искамъ обаче при този тържественъ случай да подигамъ неприятни въспоминания. Прѣминавамъ мълчешкомъ цѣли вѣкове, прѣпълнени съ мъки и страдания и припомнювамъ ви радостнитѣ дни на *освобождението*. Ние знаемъ добрѣ, отъ гдѣ е дошло освобождението на България, което включава въ себе си и освобождението на гр. Пловдивъ. Крѣпоститѣ върху тия тепета бѣха распаднали наистина вече по-рано, но градътъ бѣше все мъртавъ до тогава, до като паднаха веригитѣ на робството. А отъ този день

градътъ се съживи отново, той се възобнови и пакъ си стана *български градъ*.

А че Пловдивъ възкръсна, че се развива, че напръдва, това има да благодари между другитѣ обстоятелства най-много на самата природа, която го е надарила съ всичко, каквото може да служи за прѣуспѣванието на единъ градъ. Тукъ има здравъ климатъ, по край града тече шумящата Марица, на около има плодородни полета, самото расположение на града е твърдѣ оригинално върху тритѣ тепета, които служеха нѣкогашъ за силни основи на кулитѣ и крѣпоститѣ, а сега и въ бѣдъще ще служатъ за негово украшение и ще бѣдътъ основа за расхубавяванието му. Пловдивъ лежи живописно въ срѣдата на едно богато поле, на което се удивлява всѣки, който пътува по тая въ географията нарѣчена „*благословена долина на рѣка Марица*.“ Днесъ можемъ да кажемъ, че Пловдивъ се състои отъ двѣ еднакво утѣшителни и красиви нѣща: едното изглежда малко неприятно — *развалинитѣ*, а другото засмѣно — *народътъ*.

Ако днесъ се чува пѣние въ този градъ и като се основа тукъ едно пѣвческо дружество съ цѣль, да *развива и распространява българското и славянското пѣние*, това ми се чини като едно вдъхновение отъ небето:

Посрѣдъ нашитѣ страдания, при всичкитѣ наши болки, при немилостивитѣ гонения и дивитѣ страсти, пѣсенъта звучи като едно високо припомнювание и божественно подканвание къмъ *любовта*.

Пѣсенъта е като единъ звукъ, който ни иде отъ небето. Този звукъ съвѣтва отдѣлния чловѣкъ и цѣлото чловѣчество, страдающе и измъчено, изнурено отъ гнѣвъ и отмъщение, наситено отъ борби и вражди, — да се стрѣми къмъ вѣчната възвишена радостъ.

Музиката е единъ видъ сънъ. Тя прѣдставлява на мисълта една тайнствена проблема. Хората пѣятъ, ораторътъ разказва това съ думи, каквото е чулъ по прѣди въ звуковетѣ. Пѣвцитѣ задаватъ гатанката „*хармония*“, а ораторътъ ви дава отгонетка „*Братство*“ (Викторъ Хюго).

Гербът на този исторически градъ има слѣдователно за нашето знаме особено значение и всѣкога ще ни припомнюва влиянието на пѣсенъта върху чело-вѣческитѣ сърдца въ тѣжки и приятни врѣмена, ще ни подканва къмъ *любовта* и къмъ *братството*.

Твърдѣ умѣстно е тогава мотото, надписано съ старославянски букви на една-та страна на знамето около лирата:

„Пѣсенъта сдружава, развеселява и утѣшава.“

А за да разберемъ, какво нѣщо прѣд-ставява знамето за нашето дружество, трѣбва да схванемъ добрѣ нашето мото и да вникнемъ напълно въ смисълъта му.

I „Пѣсенъта сдружава“. Ние ще бж-демъ сдружени подъ това знаме съобраз-но съ първобитното значение на всѣкак-во знаме. Ний ще му останемъ вѣрни и ще се считаме съ гордостъ членове на това дружество.

Господа, това е едно сдружавание въ по-тѣсна смисълъ. Но има и още друго сдружавание въ по-широка смисълъ, кое-то отговаря на българския девизъ: „Съ-единението прави силата.“

Българският народъ още не е съединенъ, той е распокъсанъ на части, които споредъ естествения законъ се стрѣмжтъ къмъ сдружаванис и на които единственното спасение е съединението, чрѣзъ което ще получатъ сила за единъ щастливъ животъ въ бждще. Сжщото би могло да се каже и за славянството изобщо.

Тритѣ звѣзди на нашето знаме блѣщатъ надъ тритѣ Пловдивски тепета: първата ни прѣдставлява сѣверна България, втората — Южна и третата, която едва сега се проявява на хоризонта — *Македония*. Както тѣзи три звѣзди блѣщятъ на тритѣ тепета, които опасва въ подножието имъ текущата Марица, така дано по-скоро се съединятъ тримата братя изъ тритѣ страни и да се срѣщнатъ на това историческо мѣсто, гдѣто ще си подадѣтъ *братска ржка* и да се прѣгжрнѣтъ като *братя*. Прочее това тризвѣздие на нашето знаме върху тритѣ тепета, опасани съ Марица, означава *съединението, величието и щастieto на България*.

Тукъ му е мѣстото да спомѣнемъ, че спорѣдъ утвърдението на нѣкои Гер-

мански историци, онзи могъщественъ факторъ, който съедини Германия, бѣ именно *Пъвческитѣ Дружества*. А каквото струва за по-голѣмитѣ народи, това може да си има значение и за по-малкитѣ. Дано да се сбъдне това както за България тѣй и за другитѣ славянски племена въ бждѣщия ХХ вѣкъ! Тогава напълно ще се осъществи първата частъ на нашето мото: „*пѣсенъта сдружава*.“

II. Втората частъ на нашето мото гласи: „*пѣсенъта развеселява*“. Хармонията е основното условие на пѣението: хармонията на гласоветѣ възбужда и хармонията на чувствата. Тази хармония обаче не бива да съществува само въ пѣсенъта, нѣ и въ общественитѣ обноси между членоветѣ на дружеството, както и между гражданитѣ на единъ градъ или държава. Пѣсенъта сдружава не само братъ съ брата, но и чловѣкъ съ чловѣка. Тя е слѣдователно въ извѣстна смисълъ въ служба на *хуманността*.

Много вѣрна е пословицата: „Който пѣе зло не мисли.“ А гдѣто нѣма хора съ зли мисли, тамъ се явяватъ чувству-

вания на удоволствие, тамъ има благородно наслаждение отъ живота.

Охъ Боже мой, този животъ както си минава день подиръ день, колко е бѣденъ, колко е пустъ често пѣти! И пакъ всѣки същински патриотъ има едно мѣсто въ сърдцето си, гдѣто се намира, смѣсено отъ надѣжди и въспоминания, едно скъпоцѣнно съществуване на *идеално мислене и чувствуване*. А това съкровище въ най-дълбоката му вътрѣшност ни се отваря при пѣнието или когато слушаме пѣние. Дѣйствително, пѣсенъта развеселява, тя ни възвишава надъ каталдневното и ни повдига до по-високи сфери.

III. Нашето мото свършва съ думитѣ „*пѣсенъта утѣшава*.“ Отъ утѣшения се нуждае измѣчения, расплаканъ и отчаенъ челоуѣкъ. Колко ли вѣкове бѣше измѣчванъ, расплакванъ и отчаенъ българскій народъ! Кой му бѣше тогава по-вѣренъ другаръ нежели пѣсенъта, кой му е давалъ по-голъмо утѣшение отъ нея? Въ ония врѣмена Българинътъ не е могълъ да пѣе на своя езикъ тукъ, гдѣто днесъ слушаме милозвучнитѣ пѣсни и музика: тогасъ

не е имало публични концерти и вечеринки. Само въ тихи колиби, при скромното домашно огнище, далечъ отъ свѣтския шумъ, тамъ високо въ балканитѣ, гдѣто овчаря пасе своето стадо и гдѣто юнакъ се срѣща съ юнака, сж се чули мелоднитѣ звукове на народната пѣсенъ. Тамъ подъ синето небо, срѣдъ богатата природа си разказваха братъ на брата, приятель на приятеля своитѣ мъжи и теглила и когаго прѣсѣхняхъ при разказа сълзитѣ, появявала се е изъ гърлата имъ тжжна пѣсенъ, съпроводжана може-би отъ звуковетѣ на гуслитѣ, и това е било единственното утѣшение въ тия тежки врѣмена. Пѣсенъта и музиката сж единъ видъ балсамъ за раненото сърдце и откривать неговата вжтрѣшность. За това може да се каже, че каквото българския народъ е усѣщаль и каквото усѣща днесъ въ радости и болки, проявява се по единъ таинственъ начинъ чрѣзъ пѣсенъта. Блѣдния сумракъ на мѣсечната нощъ, красотитѣ на балкана, най-нежнитѣ чувства на *любовъта* и гордото мъжественно чувство на *свободата*, всичко каквото се крие велико и сладко въ нашата ду-

ша, съ една дума цѣлото таинствено бѣдно на народния характеръ намъ се открива чрѣзъ *пѣнието*. За това ви закѣвамъ: пазѣте това скъпоцѣнно съкровище, този джхъ на чистия народенъ духъ, този чудесенъ, деликатенъ, а при това толкосъ силенъ и благоприятенъ миризъ на народната пѣсенъ — на народното пѣние!

Ето и *вѣнецъ отъ розови цвѣтя*, който украсява нашето знаме. Розата се счита собствено произведение на Южна България; тя е нейна специалность и богатство. Вѣнецътъ отъ розови цвѣтя нека ни приповнюва всѣкога, че трѣбва да уважаваме домашното и народното, сиречь тоже народната пѣсенъ и мелодия.

Това е прѣдвидено впрочемъ въ нашия уставъ чл. 2 буква *г*, гдѣто се казва, че дружеството ще събира и обработва народнитѣ пѣсни. На изпълнението на тая точка имаме да благодаримъ вече много наслаждения за насъ и различни почетни признания отъ страна на публиката. По такъвъ начинъ нашето дружество е спечелило въ продължение на краткото врѣме на съществуването си вече нѣколко

побѣди, а въ бѣдѣще прѣдводителствувано отъ това знаме, надѣваме се, че ще спечели още нови побѣди. *Пѣсенъта плъни сърдцата безъ да наранява тѣлото.* Впрочемъ побѣдата чрѣзъ пѣсенъта въ извѣстна смисълъ е не по-малко славна, отколкото побѣдата чрѣзъ оржжието.

По тия причини благодаримъ на всички госпожи и господа, които подпомагатъ цѣльта на нашето дружество и които така посрѣдственно ни подпомагатъ да постигваме побѣди. Благодаримъ особено на ония господа, които настояватъ за подиганието на дружеството чрѣзъ *увършенствуванieto на членоветъ въ пѣсенъта и музиката.* На тѣзи господа—имената имъ сж извѣстни—трѣбва да се отдаде най-голѣмата похвала за туй, че е могло дружеството да се развие въ толкозъ кратко врѣме и да напрѣдва отъ день на день съ по-голѣми крачки.

Сжщо благодаримъ въ тоя тържественъ моментъ на ония наши господа членове, които *подариха за нашето знаме по нѣкоя сума.* Вслѣдствие на тѣхната пожъртвувалность, можахме да се снабдимъ

съ това раскошно знаме, съ което ще може всѣкога и на всѣкъдѣ нашето дружество да се гордѣе.

Ваше Високо Прѣосвѣщенство и вий високо-почитаеми духовни лица, които извършихте този тържественъ актъ на освѣщението на нашето знаме, на васъ поднасямъ отъ името на цѣлото дружество израза на най-дълбоката признателностъ. Същата признателностъ исказваме и на г-да началниците на различнитѣ религиозни общини, които ни почетоха днесъ съ своето присѣствие.

Уважаеми дами и господа, които присѣствувате на нашето тържество и които съ това показвате, че се интересувате за нашето дружество и че уважавате цѣльта му, на васъ всички исказвамъ отъ името на настоятелството искрення благодарностъ. А особено на г-на прѣдсѣдателя на Народното Събрание, на г-на полковий командиръ, на г-нъ окръжний управителъ, на г-нъ градский кметъ, на г-жи прѣдсѣдателкитѣ и г-да прѣдсѣдателитѣ на разнитѣ мѣстни дружества и на г-на градоначалника, които благоизволиха да заковатъ по единъ гвоздей въ дрѣжката

на нашето знаме, на тѣхъ дължимъ вѣчна признателность, за гдѣто ни отдадохъ тази честь. Тѣхнитѣ имена ще бѣдѣтъ забѣлѣжени съ златни букви въ анализѣ на нашето дружество, което всѣкога ще държи високо знамето на *сгласието*, на *братската любовъ* и на *идеалнитѣ чувства*.

И сега като въздигамъ това знаме прѣдъ васъ високо-уважаеми госпожи и господа, желяжъ да въстѣржествува за вѣчни врѣмена нашето мото, написано на знамето. Въ тая тържественна минута прѣдавамъ знамето на нашия знаменосецъ, за да го пази като една скъпоцѣнность на цѣлото дружество, като негова гордость и слава.

А до колкото моитѣ думи не можѣха дѣ прѣдставятъ достатъчно значението на нашето мото, нека го допълни отъ сърдцата провирующата пѣсенъ на нашия хоръ. Звуковетѣ на пѣсенъта ще изразятъ много повече, отъ колкото думитѣ на единъ скромень ораторъ.

Каквото у оратора значи „*братство*“, това се прѣдставлява въ пѣсенъта чрѣзъ

„хармония.“ Прочее, нека сществува
хармонията между народитъ и брат-
ството между Славянитъ!

Щъсенъта нека ги сдружава, развесе-
лява и утѣшава!

COBISS 2042200

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000439542

